

Nr 410.

Av herr **Eriksson** i Sandby, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 182, med förslag till förordning om skyddskoppympling m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 182 »med förslag till förordning om skyddskoppympling m. m.» föreslås avskaffandet av tvångsvaccinationen beträffande barn. Förslaget i denna del måste hälsas med den allra största tillfredsställelse och kan utan tvekan betecknas såsom en synnerligen glädjande utveckling. Nu gällande lag i berörda hänseende har utan tvivel, och detta med all rätt, kommit att bliva synnerligen impopulär och dess tillämpning har ofta varit mindre ägnad att upprätthålla respekt för gällande lagar och förordningar. Anledningen till denna impopularitet torde sannolikt främst vara tillfinnandes uti allmänhetens naturliga reagens mot ingrepp överhuvud taget i den personliga friheten, men utan tvivel också i den omständigheten att ingrepp av här ifrågavarande karaktär, enligt flera sakkunniga medicinska personers utsago, kan medföra risk för ganska allvarliga skadeverkningar i form av postvaccinal encefalit, svåra varbildningar, tuberkulos, barnförlamning, stelkramp, ros, allmän klenhet, nervositet etc.

Säkert har allmänheten också ganska svårt att inse, att under nuvarande förhållanden, med dess goda försvarsmöjligheter såväl mot smittkoppor, som mot smittosamma sjukdomar i allmänhet samt smittkoppsfallens stora sällsynthet, det skulle kunna vara nödvändigt att upprätthålla den allmänna tvångsvaccinationen av barn. Säkerligen har också såsom vaccinationsutredningens majoritet påpekar i sitt betänkande den högre personliga renlighetsstandarden, den bättre förståelsen för innebörden hos och nyttan av samhällshygieniska åtgärder och den därav ökade beredvilligheten att rätta sig efter föreskrifter i dylikt syfte, som varit en följd av arbetareklassens höjande i ekonomiskt hänseende under den sista mansåldern, haft det gynnsammaste inflytande på samhällets hälsotillstånd och för mötandet av uppkommen smittkoppepidemi spelade en roll, som knappast kunde överskattas.

Medan sålunda prop. bygger på principen om *frivillig* barnvaccination, avses emellertid alltfört bibehållandet av tvångsvaccination för vissa kategorier medborgare, bl. a. de, som börja tjänstgöring på grund av fast anställning vid krigsmakten, samt värnpliktiga, som börja första tjänstgöring under fredstid. I realiteten betyder sålunda detta stadgande att tvångsvaccinationen alltjämt kommer att tillämpas för betydande grupper av medborgare. Endast flertalet kvinnor samt de män, vilka av en eller annan anledning ej undergå någon militär tjänstgöring, skulle vara undantagna från ympningsplikten. Värdet av den radikala åtgärd avskaffandet av den obligatoriska barnvaccinationen i verkligheten utgör skulle, genom ett bifall till förslaget i denna del, starkt förminska.

Därest vaccinationen vore ofarlig, och om dess utförande ägde förmåga medföra ett effektivt skydd mot smittkopporna, samt om slutligen risken för uppträdandet av smittkoppor kunde i nämnvärd utsträckning anses föreligga, kunde givetvis endast anmärkningar av rent *principiell* karaktär resas emot förslaget. Vaccinationen torde emellertid ingalunda kunna betecknas såsom ofarlig. Tvärtom lär densamma, särskilt vid högre ålder, framför allt medföra risk för postvaccinal encefalit förutom ett antal övriga svåra följd-sjukdomar av tidigare antydd karaktär. Även om den förstnämnda sjukdomen nämligen den postvaccinala encefaliten, kan sägas uppträda relativt sällsynt bör icke bortses ifrån att densamma är en *mycket allvarlig* sjukdom. Under tioårsperioden 1924—1936, alltså på 12 år, har i vårt land, där dess förekomst, i jämförelse med vissa andra länder, kan sägas vara ganska ringa, emellertid inträffat 54 fall av postvaccinal encefalit, varav ej mindre än 10 fall med dödlig utgång. Under samma tid har inträffat endast 10 fall av smittkoppor, varav endast 1 med dödlig utgång. Givetvis kan påpekas att den omnämnda förflutna tidsperioden givit ett för vaccinationsrisken oförmånligt utslag men jämförelsesiffrorna giva icke desto mindre anledning till vissa reflexioner. Vägande skäl mot vaccination vid en högre ålder hava också anförts av vissa myndigheter. Sålunda anför *Karolinska institutets lärarkollegium* att utredningsminoriteten hade goda grunder för sin åsikt att en förskjutning till högre ålder av primovaccinationen skulle öka encefalitriskerna. *Sveriges läkarförbund* finner det icke försvarligt att å ena sidan plädera för sloandet av obligatorisk barnvaccination och å andra sidan, med kännedom om de väsentligt större riskerna för komplikationer vid primovaccination å vuxna, förorda bibehållandet av obligatorisk vaccination av värnpliktiga. Även utredningsmajoriteten har erinrat om att man i förevarande sammanhang plägade framhålla de häftiga reaktionerna efter en primovaccination vid vuxen ålder, vare sig denna företogs i samband med värnpliktens fullgörande eller på grund av inträffad koppepidemi. Faktum torde vara att individer över 15 år och vuxna ofta reagera mot vaccinen på ett intensivt sätt. För personer i högre åldrar, som icke äro anergiska, kan primoympningen bliva en ganska allvarlig sak.

Vad slutligen gäller nyttan av vaccinationen, torde densamma kunna betecknas såsom mycket problematisk. Säkert lär emellertid vara att det skydd som vaccinationen eventuellt giver ej består någon längre tid. Vid vägandet mot varandra av vaccinationens eventuella skyddsvärde och de risker som genom densamma medföres synas de sistnämnda tyvärr vara övervägande. Med hänsyn därtill synes det mig allvarligt böra övervägas huruvida verkligen tvångsympning av i 2 § förekommande kategorier bör äga rum. Även personer tillhörande dessa medborgargrupper borde medgivas rätt att själva avgöra huruvida ympning skall företagas eller ej. Det kan knappast stå i överensstämmelse med den ändrade rättsuppfattning som framgår av åtgärden att avskaffa barnvaccinationstvånget, att fortfarande ålägga dessa, i regel myndiga medborgare, att utsätta sig för de allvarliga risker en primovaccination kan medföra.

I 11 § föreskrives skyldighet för hälsovårdsnämnderna att tillstålla den, som har vårdnaden om ympningspliktigt barn, uppmaning att låta ympa barnet jämte uppgift om tid och plats för ympning. Däremot avses ingen skyldighet för hälsovårdsnämnderna att meddela barnets målsman om rätten att skriftligen, om så önskas, förbjuda ympningen. Under sådana förhållanden kan den situationen uppstå att en hälsovårdsnämnd, bestående av ledamöter med en mot vaccinationen bestämd principiell inställning, tvingas till en åtgärd vilken för dem är synnerligen motbjudande och vilken står i strid med deras rättsuppfattning. Därest skyldigheten för hälsovårdsnämnd att verkställa dylik uppmaning genom lag fastställdes, borde också nämnden åläggas meddela barnets målsman om rätten att skriftligen förbjuda ympningen. Denna möjlighet torde måhända annars bliva av allmänheten mindre känd. Erfarenheten visar nämligen att det för den stora allmänheten är ganska okänt att möjligheter redan nu, i vissa fall, förefinnas för erhållandet av dispens. Därest emellertid de ifrågasatta och av medicinalstyrelsen för ändamålet fastställda formulären till uppmaning att verkställa ympning även innehölle ett meddelande av antytt slag skulle det i paragrafen fastställda åliggandet för hälsovårdsnämnderna i många fall te sig mindre motbjudande.

Med stöd av det ovan anförda hemställes värdsamt att riksdagen i yttrande över propositionen måtte uttala,

- 1) att skyldigheten att undergå skyddskoppympning enligt 2 §, a och b, uteslutes ur förordningen;
- 2) att i 11 § intages föreskrift om skyldighet för hälsovårdsnämnd att jämväl meddela barns målsmän uppgift om rätten att ej tillåta ympning; samt
- 3) att vid bifall till förestående yrkanden övriga §§ undergå den justering, som härav föranledes.

Stockholm den 21 mars 1939.

Eskil Eriksson
i Sandby.

